

Antras **AUSZRA.** metas.

Laikraštis, išleidžiamas Lietuvos milėtoju.

„Auszra“ iszeina Tilžėje 20. kožno mėnesio pavizdije kniūtės 32—48 pusiū. — Prekia: ant metu 4 rubl. = 4 mark. Atskiras num. 35 pf. = 35 kap. Apgarsinimai, rēdistėje „Auszros“ priimami, kasztūja už kožną pusiau dalitą eilutę po 20 pf. = 10 kap., laikitojams „Auszros“ pusę tiek. Vokiētijoje galima „Auszrą“ prie kožnos cēcoriszkos karaliszkos pasztos parsikviesdinti.

Mokslas apie tautinę ukę.

II.

Pobudis¹⁾ szendiksyczios ukės.

Ištatai politikiszkos ēkonomijos pasiremia tai ant žmogiszkos priegimties, tai ant savitarpinio prietikio²⁾ ir persistovėjimo žmoniu ir tautu; už tai kiekviena gadinė turi savo įpatų pobudį. Perkratiti paeiliui tokias gadinės eigiję³⁾ į prieszakį žmonistės negalimas tebėra daigtas per tai, kad medegos labai mažai patelek parengta. Per tai apsistodami ant pobudžio musosios gadinės mes tiktai pavirszutiniszcai užkabinime ukę kitu gadiniu.

Reikia pasakiti, kad pirmiausių žimę musosios gadinės padaro *darbu paskaida*. Žmogus dėl to, kad galētu giventi, turi pasitaisiti daigtus tildanczius jo reikalus. O ar galima ką norint pasitaisiti nepragaiszinus daug ar maž savo kuniniu, raumeniniu pajėgu? Be darbo negali žmogus įgiti nei vieno reikalingo daigto. Jeigu taip, tai darbas turi prisitaikiti prie reikalu. Tas prisitaikinimas darbo prie reikalu ira geru pamatu paskirstant istoriją į gadinės.

Senovėje, matai, nebuvo taip, kaip kad ira sziandien. Žvilgterėkime į giminę Rimėnu ar Graiku (atmetus tulus priemarinius⁴⁾ mēstus), ar ji ne pati su-

vartodavo tai, ką pasitaisidavo? Nei valgomu daigtu, nei aptaiso, nei namu nėkas nepardavodavo: nės pataisitojas pats tūs daigtus vartodavo. Kada prie tos giminės jau vėlesniūse laikūse prisidėjo vergai⁵⁾ ir klijantai⁶⁾, tai ana pradinė ukė⁷⁾ labai mažai teatsimainė. — Bet ne vien senovėje netaisidavo nėko ant pardos ir išveždinimo svetur, juk ir viduramžije žmonės nū kit's kito nėko neparkstidavo. Jeigu tiktai ponas — žemininkas ir valditojas burio vergu — žmoniu pirkdavo tulus papūszalo⁸⁾ ir parėdnės daigtus parvežtus išz tolimuju krasztu.*) Taigi ir ana viduramžinė (feodinė) ukė nė kūmi nesiskirė nū senovinės gimininės ukės. — Tokia tai ukė, kur kas ir a pataisitoju daigtu, tas ir ju vartotoju, vadinasi *priegimtine uke*.

Brėksztant naujai gadinei, ėmė augti didis mėstu ir ju turtai per pramoningumą; išdarbis pardūtinu daigtu ir prekistė¹⁴⁾ ėmė plėstiesi. Mėstūse įsirado „amatinės draugistės“. Aulinkui¹⁵⁾ mažu pamažu ėmė gautiesi dirbtuvės (pabrikos) kaimūse (tai atsitiko pramanius garinius dirbtuvus arba maszinas) ir mėsteliūse ir eiti lenktinėmis su amatu draugistėmis pa-

*) „Viduramžinėje draugijoje išdarbis⁹⁾ pirmucziausiai tildė reikalus išdarbininko ir jo giminės; o ten, kur žmonės vaikszczioldavo baudžiavą, išdarbis tildėpono reikalus. Vienok-gi czia nebuvo nei jokio atkeitimo; taigi darbo vaisiai negaudavo poziviju pardavinio. Žmoniu prasczioku giminė mažne viską namėjė išzdirbdavo, ko ji reikalaudavo, ar tai drabuži ar tai valgomūsius daigtus. Pardavinius ji tada tiktai ėmė išzdirbinti, kada jau galėjo daugiau išzdirbti, ne kad pati suvartodavo. Tas pervirszis¹⁰⁾, paskirtas atkeitimui, palieka pardaviniu. Atmatininkai jaugi turėjo jau nū pat pradžios dirbti mainitinus daigtus, bet ir jie didumą savo reikalū tiesiog patis maldidavo: visi turėdavo nediduczius žemės gabalus¹¹⁾ (daržas ir laukas). Gindavo bandą į valstines ganiklas, imdavo malką ir padarinei medegą išz valstiniu miszku¹²⁾; moters verpdavo namėje ir t. t. Taigi matome, kad išdarbis dėl atkeitimo, išdarbis pardaviniu ką tiktai te-įsigimė. Mainai taipogi buvo maži, turgus nedidis, sistėmatas¹³⁾ išdarbio silpnas; kiekvienas burelis susitaisidamas ant išdarbistės užsivarstidavo nū kitu tokiu pat bureliu ir nepriimdavo ju išdarbio: kaimūse buvo markai (t. e. senoviniai Vokiecziu valsčiai, kur žemė buvo kruvoje valdoma), o mėstūse amatinės draugistės.“ (Socjalizm utopijny a naukowy przez Fr. Engelsa. 1882.)

taise (pataisime) pardaviniu.*) Tose tai mēstinēse ir kaiminēse ukēse darbas iszsiskirsto ī daug iszgalīu, kuriu kiekviena reikalauja īpataus darbinīko. Ans suskeldējimas ukēje kiekvieno darbo ī daug atskalu dar pasididina prisiartinant prie musosios gadinēs. O jau szīandien ar-gi rasime kur mēstinē ukē be iszgaliszko darbu pasiskaidimo? Imkime ant paveikslo gelezies nutaisimā. Vieni geleži skiria nū priemaiszcziu paszaliniu ir daro jā patamacznia¹⁸⁾ padarui īvairiu poviziu gelezies (plieno, szpīziaus); kiti kugiais jā kala pridūdami jai tam tikrā poviziu; tretieje vėl jā plokstina¹⁹⁾ irt. t. Arba pažvelgk ī dirbtuvę sagucziu — vieni antai nutaiso ju būzelę, kiti nugalanda ju aszmenis, tretī skirsto jas ī burelius, kiti varsto ī tam tikrus vokus ir t. t. Daug īvairiu darbu perējēs pamatīsi, visur ēsant labai iszgaliszkā darbu paskaidā. Ta pati ir prekistēje: jeik ī klētķā; ten pamatīsi vienā gīzā²⁰⁾ tavorus iszdūdant, kitā pīningus nū pirkējo primant, trecziā skaitliū pardūtu ir naujai atējūsiu pardaviniu žiurint, ir t. t. — Bet ir kaimūse randame tokiā pat darbu paskaidā. Vieni antai īpacziai givolius augina ir pardūda tai mēsininkams, tai ukininkams; kiti varo pieno ukē ir vercziasī pienu, suriu, sviestu, varszke, pasukomis; tretī isigamina sodnus ar bites; kiti vėl aria žemę, kiti-gi žvejoja žuvī. Ir taip tie žmonēs taiso didmenā daigtu ant pardoso. Ju pataisiti daigtai eina ī turgū, ir ten apsiķeiczia ī pīningā ar ī kitā vertī. Tokia tai ukē, kur dirbasi daugumas daigtu ne ant vartojimo iszdirbējui, bet ant pardavimo kitiems, vadinasi *mainu*

*) „Draugistēs darbinīku (Trades unions, sociétés de resistance) isigavo Anglijoje dar viduramžije per prisikiszimā vīresnībēs ī nusprendimā algos ir prekio valgomuju daigtu. Vīresnībē nusprendusi didī (maksimā) algos turējo darbinīkus apginti nū lenktiniū¹⁶⁾ ītaisidama amatines darbinīku draugistes. Privalumai tu amatiniū draugiszcziu tiktai mēstūse turējo galę, o darbas kaimūse buvo paliginamai liūsesnis. Pramonē mēstūse per suspūdī¹⁷⁾ darbo, palengva taisēsī ir susīpietē ī kaimus, kurie aulīnkui suaugo ī garsingus Manczestrā, Niukastlī, Birmingemā ir k.“ (Darbinīku draugistēs Anglijoje — grapo Parižskij. Petrapilē 1871.)

uke.*) Dabar jau aischku, kad *musaijai gadinei ipatus zenklas* — tai mainu ukē, o kadangi ji prispiria ant placzios darbu paskaidos, tai ta *darbu paskaida ir padaro pobudį musosios gadinēs.*

Mes jau žinome, kad žmogaus darbas turi taitintiesi prie jo reikalu, to ne gana. *Tas prisitaikimas* turi buti nūmoningas, t. e. žmogus turi rupintiesi pataisiti ganetiną daigtu skaitliu, jo givastį iszlaikancziu; kitaip jis turēs viso ko trukęs kankariūti ir suvargti. Bepigis sutaikinti darbą ir reikalus priegimtinėje ukėje, kur vartotojas galėjo lengviai sužinoti isz anksto savo reikalus ir daugi darbo reikalingo ju numaldimui. Bet kada givenimas toje gadinėje tapē supainiotesnis, kad ėmērastiesi keblumai²⁴) tame daigte, tai viresnibē ar prieprotis savotiszškai taikino darbą prie reikalu. Taip pater familias²⁵) prižiurėdavo, ar ukėje jo susieina galai su galais. O senovinēs žeminēs draugijos, kur visi sądraugiai atlikdavo kiekvienus įvairius darbus, ir nūveikali²⁶) skirstidavosi ties isikerėjusiu paprocziu: taip tai pas Indus ėsant paskirtam skaitliuikalviu, meistru, sidabrakaliu, plauku kirpiku, mokintu viru ir dainiu, kiti buvo žemēs dirbėjais. — Ten, kur nebuvo tokios patrijarkaliszkos giminēs ar žeminēs draugijos, viresnibē ir tikėjimas laikidavo pavaldimą amatu dėl to, kad įvesti sątaiką

*) Tūmi tarpu iszdarbavimas ėmē gautiesi. Pervirszis vartojamu daigtu iszdirbininko ir jo giminēs arba ir feodinio pono ėmē stembti; mēstūse iszdarbavo daugiaus ir geriaus, taigi pasitaisē pardaviniu medega. Ir isz tiesu pervirszis vartojamu daigtu, paleistas į svētą, pavirto į pardavini. Prekistē iszsitaisē ir ėmē traukti į kruvą įvairius krasztus. Ugis prekistēs pakėlē pramonę ir pagreitino jos iszsitaisimą: pagalop sprogo ledai naminio neparangumo. Pasididinimas paskaidos pamainē į pavaldinę organizaciją²¹), kur giminē ką, pasitaisidavo, tai ir suvartodavo. Prireikē iszdarbauti ant atkeitimo, kaip kaimūse taip ir mēstūse, taip orėje²²) kaip ir pramonėje: mokeszczius nū seno mokamus priegimczia (baudžiavos, pillavos) pamainē į pagalves. Mažne visi darbo vaisiai gavo povizių pardavinio, o iszdirbininkai, galutinai suirus senovinēms organizacijoms valscziu ir amatiniu draugiscziu, persikeitē gana greitai į nepriederius, atsiskirusius pataisitojus pardaviniu. Tada tai prasidėjo ir sustiprėjo draugijine anarkija.“ Fr. Engels.

darbu paskiroje. Szitai tikroji prasmė taip vadinamu kastu²⁷⁾. — Vėliaus tą darbu — sątaiką giniojo amatinės draugistės: valdžia amatinium draugisčium rusečiai prižiūrėdavo kiekvieną amatininką, kad jis nelaikitu daugiaus darbininku, ne kad buvo įsakita, ir paskirdavo skaitlių amatviečium ir skaitlių mokintiniu.

Bet szitai tūmi tarpu atskrenda idėja²⁸⁾ laisvės darbo. Tą idėją pirmiausiai paleidžia į svėtą kvizijokratai²⁹⁾, o paskiau Adomas Smitas. Ji greitai įgavusi stiprią pasparą, iszgriauna užvadą³⁰⁾ amatinium draugisčium ir ligina stonus. Dabar tai randasi daugibė liūsiu ukiu, tiksliai pasirenkančium amatus ir liczius³¹⁾. Taip tai išigavus paskirai darbu reikėjo atvesti į ligsvarį³²⁾ savo paties darbą su kitu reikalais. O kaip tai padariti? Iszdirbininkai negali susisznėkti apie nūmoningą paskaidimą darbinium spēku ir darbo vaisiu per tai, kad akstinu iszdarbio nebuvo tikriejie draugijos reikalai, bet maininė kova ant turgaus. Už tai vien prekės daigtai ant turgaus vilioja kiekvieną piningių imtiesi už to ar kito amato. — Minėtoji *nepriegulmė ukinium amatu, laisvė atskiriu ukiu* — tai szitai antroji dėmė³³⁾ musosios ukės.

Turime dar paminėti ir trecią žimę ukės szium dieniu. Kas nemato szilandien vienu rankose ėsant medegiszką padarinę iszdarbiui, t. e. spēkas priegimties ir vaisius praeiginio žmoniū darbo, kitus-gi teturint savo darbinę, kuninę pajėgą? Ana padarinė, praverianti aulinkiniai iszdarbistei, vadinasi manta (kapitolu). Bet ne visada buvo toks skirius tarp darbininku, pardavojancziū savo pajėgas, ir daugmancziū (valditoju kapitolu). Kitą gadinę, matai, darbas, žemė ir manta priderėdavo vienam žmogui, ir tai lengvai atsieidavo per tai, kad ne daug buvo tada giventoju, o apsciai nedirbtos žemės. Bet augant giventoju buriui, prisikiszant jiems prie orės, žemė virto į turtą. Tas turtas anose gadinėse buvo gimininis arba draugijinis, t. e. žemė priderėjo buriui žmoniū ją apėmusiam. Kadangi ten darbo vaisiai atitekdavo darbininkui, tai nebudavo valditoju ir nevalditoju. Bet ana žeminė draugija su savo ligibe

amžinai givūti negalējo, nēs vienur tą zemi paverzē nū valdītoju kariautojai ir valdītojus pavertē ī savo vergus (lažauninkus, baudžiauninkus), kitur stembstant darbo izsgalingumui draugija ēmē kaip ir spausti remtā darbininkā: kas geriaus ir sparcziaus dirbdavo, gailēdavosi dūti vaišius savojo darbo tam, kurs atsilkdavo darbe. Szitai pradžia žmogistiniui turtui: sądraugis zemi pasisavina ar jā savaijai ģiminei prietekia. *Žmonēs spēkingiejie atima zemi nū silpnuju.*

Kaip zēmē, taip ir manta (kapitolas) susibēga ī nedaugio rankas. Tebežidint amatams ir ranku darbams nebuvo dār atskiriami daugmancziai nū darbininku per tai, kad pataisitiniai ītaisai buvo pigus. Bet kada ēmē plēstiesi dirbtuvai (maszinos), jau reikējo geru piningu, kad jūs īsigaminti ir pradēti kā veikti. Maziejie amatai ir rankos darbai gaiszta, prislēgti daugmancziu laikancziu īvairius dirbtuvus, pagreitīnanczius izsdarbīstē, o sumažīnanczius daugi darbo žmogaus, gaiszta su tūmi ir viltis mažāmiam amatininkui ir rankpelniui kada norint palikti meistru*). Kūmet amatininkai virsta ī paprastus darbininkus, nebegalēdami atstovēti lenktīnīnē kovā su dirbtuvīnīnkais, szie pīngīgiai pīrkdami medegā ir apmokēdami darbininkā, gauna pelnā, o per tai dar greicziaus

*) „Iszgaliszka paskira darbu, kuri tankiai padaro reikalingā iszeigī pramonīno sistēmato, kenktu dvasiszkam progresui³⁴) musu gadinēs, jeigu jī iszsitaisitu negriaudama senu paprocziu, prikalančziu žmogū ar pilnīgā ģimīnē prie vienīntelio darbo. Dirbtuvus palengvīndamus darbinīnko darba, kas karts daugiaus pamažīndamas ilgā laikā mokīntīnistēs, kuri dūdavo jam patentā³⁵) tame ar kitame darbe, paplatīno jo darbštumā ir pasīgavīmā jo gēbsnumu³⁶). Paveikslas Sujungtu Valstīju³⁷) parodo, kad tas judējīmas neapstabdo tautos pramonīnī isztaīsā, bet virszumi isztaīso jo gēbsnumus. Vietoje ītiekimō gīvu dirbtuvu jīs padēda žmonēms tapti tēviszkainīais³⁸); jīs suteikia platesnīā vietā stangai³⁹) ir pramonīui žmogīstēs. Bet dirbtuvai paleīzdami darbininkā nū grubīausio⁴⁰) jo darbo, gali jam padarīti īkīriā gaiszti. Rankos dirbīs prīderi darbinīnkui; o darbas dirbtuvo nē jam prīderi. Pakolek darbinīnkas negaus dalī gērio⁴¹), kurī suteikia dirbtuvus, tai žīnomas daigtas, kad jīs pīesīzīnsīs' ju pasīgavīmui ir laikīs tā pīesīzīnīavīmā — ģīnoījīmo savo reikalū ir peno padarū.“ Grapas Parīzskīj.

tursta⁴²). Per tai taip visur sziandien matome sustojant akis į akį darbininką ir mančių⁴³).*)

Toks tai susirinkimas žemės ir mantos į vienu rankas, o kitu pardavojimas paczios raumeninės spēkos ar-gi nedūda ipatingą žimę musaijai gadinei?

Taip tai ėsant musu ukė turi sav ipatingą sutakinimą. Daugumas daliku vienur ar kitur iszsidirba naudojant mantą. Manta-gi viena pradžia jieszko didesnio pelno. Sziandikszcziai ukininkai, pramonininkai ir prekiojai traukia prie savės už algą — darbininkus, o už palukanas — paskolę. Taigi didis pelno tu pelnininku prideri nū mažumo dirbtuvininku, nū iszdarbavimo pajieszkomu ant turgaus daigtu, nū gerumo iszdarbio menkai gaiszinant pingu ant iszdarbavimo. Turgus ties szneka musuju pelnininku, ir lenktininė kova ju mantos, tai ira teisingasis sprendėjas ukiszko jos pasinaudojimo. Iszdarbininkas ant turgaus gauna vertį, brangi savo nūveiklio. Saikas mainant vieną pardavinį ant kito vadinasi *maininiu brangiū* pardavinio; tą brangi iszdirba turginė kova tarp pasiulu (padava) ir dera (klausa). Viena dalis brangio-pardavinio eina ant užkamszimo pragaiszties iszdarbavimui tęsianties', kita-gi ant apmokėjimo darbininko, trecioji kliuva kaipo pelnas piningiui ir žemvaldziui⁴⁴). Vaisius-gi viso tautinio darbo eina 1) ant atitaisimo pragaisztintosios medegos ir ant panaujiniimo itaisu iszdarbavimo; 2) jis padaro tautinį paimblį arba gautį⁴⁵), kuri pasiskirsto tarp

*) „Amatinės draugistės rupinasi, kad sziandiksztis samdininkas rito paliktu meistru. Bet kaip tiktai iszdarbavimas paliko draugijiniu ir padarinė iszdarbio kliuvo į rankas daugmančių, visakas persikeitė. Samditas darbas, kas pirmiaus retai atsitikdavo ir budavo talkiniu, įėjo į paprotį ir paliko pamatiniu poviziumi viso iszdarbavimo; pirmniksztis priedėlinis darbas persimainė į isztisą darbsztumą darbininko. Laikinis samdininkas paliko samdininku per visą savo givenimą. At-eina paskira iszdarbinės padarinės, susibėgusios į rankas daugmančių. Prasideda kova su tikraisiais iszdarbininkais, ant galu galo nėko nebeturincziais, kaip tiktai savo darbinę spēką. Ginczas tarp draugijiniu iszdarbavimu o pasisavinimu daugmančių apsireiszkia kaipo prieszginiavimas vargdieniu ir piningiu.“ Fr. Engels.

valdžia (mokescziai), darbininkais (alga) ir valditojais
iszdarbinēs medegos (pelnas). Gavęs savąjē dalį
kiekvienas rupinasi apsitekti joje.

Taip tai ūzdava tautinēs ukēs — ganēdinti
žmoniū reikalams, ira itin⁴⁶⁾ supainiota ir sumaigita,
kadangi tarp pataisu daigtu ir ju vartojimu randasi
tarpininkai — atkeitimas ir pavertimas pardavinio į
brangi ir paskaida to brangio tarp darbininkais ir daug-
mancziais. Tai-gi galu galas ukiniu darbu prideri ne tik-
tai nū daugio ir greiczio darbo, bet ir nū gērio mainu ir
įtarcziū⁴⁷⁾ paskaidos gautojo brangio. (Toliaus bus.)

1) Pobudis, karaktēris. — 2) Savitarpinis prietikis, savi-
tarpinis pritikimas. — 3) Eigis, ējimas. — 4) Priemaris, mariu
kampas. — 5) Vergas, verginis. — 6) Klijentas, prascziokas,
prastasis žmogus. — 7) Pradinē ukē, pradziuos ukē. — 8) Pa-
pūszalas, luksas (luxus). — 9) Iszdarbis, kas iszdirbta, ūz-
dirbta, darbas. — 10) Pervirszis, kas per virszū, apsta. —
11) Gabalas, szmotas. — 12) Miszkas, girē. — 13) Si-
stēmatas, davadas, rēdas. — 14) Prekistē, kupczistē. —
15) Aulinkui, tenlinkui, vėliaus. — 16) Lenktinēs, konkurencija.
— 17) Suspuodis, suspaudimas. — 18) Patamacznus, tinkaš. —
19) Vokas, aptaisimas. — 20) Gizas, pagalbininkas. — 21) Or-
ganizacija, surēdimas. — 22) Orē, arimas; laukininkistē. —
23) Anarkija, nerēdas. — 24) Keblumas, painē. — 25) Pater
familias, namu tėvas. — 26) Nūveikalis, nuveikimas. — 27) Kasta,
skrinē. — 28) Idēja, mislis. — 29) Kvizijokratas, pritarējas
kvizijokratijos, priegimties ponistēs. — 30) Ūzvada, ūzvedimas.
— 31) Liczius, mēris. — 32) Ligsvaris, ligus svaras. — 33) Dēmē,
žimē. — 34) Progresas, tolin žengimas, žingis į prieszakį. —
35) Patentas, dokumentas, rasztas, kad koksai iszradimas szio-
kios-tokios verczios ira. — 36) Gēbsnumas, supratimas. —
37) Sujungtos valstijos, Suvienitos žemēs Amērikoje. —
38) Tėviszkainis, ukėsas, ukininkas. — 39) Stanga, storonē. —
40) Grubus, stambus. — 41) Gēris, gēribē. — 42) Turstu, turti,
bagotēti. — 43) Manczius, bagoczius; manta, turtas, lobis. —
44) Žemvaldis, žemēs valditojas. — 45) Paimblis, gautis,
paēmimas, gavimas. — 46) Itin, labai. — 47) Įtartis, iszliga,
iszsiderėjimas. M.

Piastu duktē.

Apsaka apie Lietuvius 1282 meto. Perdėta *Petro Trupinēlio*.
(Priemazga.)

VI.

Traidenas liepē isz rito dūt' ganda¹⁾;
Girēs ir kalnai tartum nusigando!

Ir atkartojo jo balsą po orą, —
Ir taip apskelbė kunigaikščio norą:
Dienai sukakus nors plati Lietuva,
Visur jo noras jau žinomas buvo!
Giriose laukūs' ir ant ligiu keliu
Rinkosi buriai Lietuvos vaikeliu;
Skubinas' visi į mielą Kernavą,
Kurioj' Traidenas narsus vieszpatavo!
Tik jūs pamaczius jau reikia bigoti!
Augszti, narsingi' apžolę, dužoti!
O rubai baisus: — visi apsivilko
Su vilnu kailiais mėsžkino ar vilko.
Prie szono kirvis ir trimitai kabo,
Rankoj' ragot'nė, o vėl, lig dėl dabo,
Ant galvos tuli ragus jau czio turi;
Kit's snukį luszio²⁾, kit's baisią kepurę.
Žirgai laukiniai tartum rodo drąsą:
Tik spardos', žvengia, kojom's žemę kasa.
Kiekvienas klausia: kas per sutvėrimas?
Kas per baisulis³⁾? ar isz peklos imas'?
Nės veido žmogaus beveik ne regėti, —
Baiminga szirdis tik gali įspėti!

VII

Lietuvius veda narsingas Traidenas
Aprėdit's dailiai ir su vis ne senas;
Žirgas jo žvengia ir skamba trimitas,
Isz jau czio rago gražiai padaritas.
Liemū jo laibas, — pažim' tū vaikina;
Augsztas kaupokas⁴⁾ jo galvą dabina.
Plunksnos ant virszaus kaupoko stirėjo,
Ir dailiai sklaidės' ant pecziu nūg vėjo;
Apdegęs veidas, sveikas ir raudonas,
Bet susiraukęs, matit' pikt's valdonas;
Jūdom's akimis kad dirsterės ticzia,
Tartum kad žmogų nor perdurt' viliczia⁵⁾.
O kad pažiuri į mergelę jauną,
Jos szirdį minksztą kaip gaute pagauna.
Pundelis plunksnu, plaukai garbanoti —
Gražu, kad jojant ima plevēsūti;
O jūdi usai grožina jo veidą,

O ilga barzda žemin nusileido;
 Rankos be szarvu, tik rubas lininis —
 Liūsos, kad kiekvien's kirtis but' smertinis!
 Per vieną petį pakabīt's ant jūdo
 Diržo trimitas, kuriūm' ganđą dūda;
 Ant kito peties didis kirvis kabo,
 Ką skaldo galvas Mozuro nelabo;
 O vėl prie szono matit' kalavijas⁶⁾,
 Kurio isz tolo neprieteliai bijos'
 O žirgas bēras žvengia, ardo žemę,
 Tikrai, kad savo ponui pelną lemia
 Drebėk, kaimine, ir nulenkkię sprandą!
 Kas jam prieszitus, tokio neatsiranda.
 Tai ne koks loszis, ne koks jūkas ira,
 Kad tiek kareiviu, — o vis vir's į virą!
 O žirgai spardos', žvengia ir putoja,
 Net žemė dreba po ju smarkia koja!
 O kad pastatę narsingą krutinę
 Užtraukia garsiai dainą sutartinę —
 Laukūse, girioj' atsiliepia aidas⁷⁾,
 Kad net ju pacziu baugsztus žirgai baidos'!

VIII.

Kariszka daina senovės Lietuviu.

viens visi viens

 Tegn' gi-rė szlamszczia, u-zia, tra-ta-ta tra-ta-ta. o mes trauksim'
 visi visi

 i ka-rutę, trata trata - ta. Susti-prijim' sziądien dvasę,
 c e n d o f p p

 o rit kraują, liesim' drąsiai, trata trata trata-ta trata-ta

 trata-ta trata trata trata-ta eikim', geras laik's.

Tu, žirgeli jūdbėrasis, — Karėj' bicziuli tikrasis!
Kad prieszus ponas kapoja, — Tu tik nedrebėk kovoje,
Bet stipriai stovėk!

Stipriūs' murūs' esti Lenkas, — Bet narsumas ano menkas:
Prie tu muru vos priėjom, — Tūjaus Lenkus apgalėjom',
Sugriovėm' pilis.

Zinau žemę Vokietijos: — Ten mergelės kaip lelijos,
Vokiecius mes iszkariavom', — Ju mergeles iszbucziavom',
Neisztruko mums.

Kad muszėmės' antrą kartą, — Padrebėjo Danskos vartai;
Kad mus' buris ant ju szoko, — Net nublanko vad's Križoku,
Danskos pilies pon's.

IX.

Babinskoj' pilij' ir' daug giventoju,
Bet visi ramiai valdonai medžioja;
Apžėlę volai, vartai atdariti
Apslinkę⁸⁾ grabės, kūlai iszarditi,
Geriausī virai, ka grumias' kovoje,
Su kunigaikszecziu giriose medžioja.
Pilis be sargu suvis pasiliko,
Mat, netikėjo nėk's tūmet plėsziko.
Kunig's⁹⁾ Kunradas, sunus Ziemovito,
Medžiot' iszėjo, vos tik diena szvito;
Per dien' medžioja, vakare prie vino,
Rodos', jog pikto netur' jis kaimino
O tas baisiausias ira piktadėjas,
Kuris slaptomis užpūla atėjės! —
Kunigas karta briedį didį rado,
Dėl to kareiviai ir tarnai Kunrado —
Sargai, bajorai isz viso aplinko
Uzmuszt' ragoczių girėn susirinko;
Kiek vienas labai nor' tą garbę gauti,
Lando po krumus, kad briedį nuszauti.
Antra nedėlė, kaip bajorai jėjo,
Per dienu dienus to briedžio jieszkojo.
Po pietu miega uksmėje medeliu,
Vakare pūtas¹⁰⁾ kū puikiausias kelia:
Kunradas linksmas — midus, vinas teka!
Linksminas' svecziai, dainūja ir szneka!

X.

Briedis, tą dieną nuszautas, mat', tapo, —
Džiaugėsi, gērė visi ant jo kapo;
Tik sztai iszgirdo medincziu tu kruva
Garsą trimitos, kurs neaiszkus buvo.
Bet kas kart' garsiaus pradėjo skambėti —
Paskui verkimas ir riksmas girdėti!
Kunradas klausė burio savo viru:
„Ar jus nežinot', koks tai riksmas ira?“
Atsakė Pelkus, viriausias vadovas:
„Gali but', kelia ukininkai kovas,
„Tai nėkis, pone, isz to nebus pikto,
„Baigkime vina, — gaila but', kad liktu.“ —
Klausė Zbignėvo, kad jam pasakitu,
Ką tai ženklina tas balsas trimitu.
„Tai koks medėjas savo kurtu vaiko, —
„Eikime girėn, nės jau mažai laiko.“
Klausė Lessoto pilies apginėjo,
Ar mato gaisrą, kurs toli žibėjo.
Tas pažiurėjo į tą szalį linkon:
„Tai nėkis, pone, tai darb's keliauninko,
„Kuris isz tolo per girę keliauja,
„Užkuria ugnį ir laužą sukrauja.
„Eikime gulti, malonus kunige,
„O rit' vėl medžiot' — vos busim pramigė.“
Tokią patarmę kunjgaiksztis gavęs,
Ginklą ir szarvus atriszo nūg savęs;
Ant meszkos kailio sunus Ziemovito
Tartum į lovą miegot' sukrito.
O pagal tokią paveizdą kunigo
Visi bajorai ant pievos sumigo.
Bet-gi už girės vis girdėt' trimitas,
Rėkimas, verksmas neiszpasakitas!
(Toliaus bus.)

1) Gandas, žinė, garsas. — 2) Luszis, vok. Luchs. —
3) Baisulis, baisus sutvėrimas. — 4) Kaupokas, kalpokas, įpa-
tiszkas galvos dangalas. — 5) Viliczia, strėla. — 6) Kalavijas,
kardas. — 7) Aidas, atskambis, atgarsis. — 8) Motriszkas gimis
participijos daugskaitlije ira, kaip rodos', raszėjo kampe jau
isznikęs. — 9) Kunjgas, kunjgaiksztis. — 10) Pūta, cziasnis. *M.*

Lietuviszkos knigos.

Lietuviszkos svodbinės dainos, užrašytos per Antaną Juszkeviczę r išspaudintos per Joną Juszkeviczę. Petrapilė. Spaustuvė Imperatoriszkos Akadēmijos Mokslu. 1883. 8°, laksztu XXIV ir 898.

Kad 1880 m. Kazaniuje atspaudinta tapė „Svodbinė rėda Veliūnicziu Lietuviu, suraszita per Antana Juszkeviczę,“ profesorius A. Brückner'is perkračinėdamas ją pripažino, Lietuviai dabar turį tokį platų apraszimą savo svodbos, kokį neturį Slovėnai nė kitos tautos;¹⁾ dabar atspaudintos Petrapilėje „Svodbinės dainos“ papildo dar aną „Svodbinę rėdą“. Iš szito dainu surinkimo mes patiriame, kokią daugibę dainu dainūja Veliūnicziai Lietuviai, ir jog ir mažiausias svodbos atsitikimas esti apdainūjamas. Taip czion mes randame dainas dainūjamas „ant pažįstuviu ir mėglavimos“, „ant pirszlibu“, „ant sutartuviu arba sanderibu“, „ant žiedinu“, dainūjamas per „didvakari“ ir „mergvakari“, „ant iszleistuviu vedžio“, „laukiant vedžio“, „vadūjant sūlą“, „jieszkant nūtakos po paklode“, „ant pasėdu“, „vedant szokti“, „kraitį vėžant“, „vaziūjant į vinczių“, „vaziūjant pas anitą“, „ant sugultuviu“, „ant sukeltuviu ir dedant muturą“, „visztaujant“, „ant marczipiecziu“, „dalinant karvoju“; „apie svoczią ir svotus“, „dainas ant sugražtu“ ir „kitas veselijos dainas“. Iš viso patalpinta szitoje knįgoje 1100 svodbiniu dainiu, mažoje Veliūnos apiegardėje užrašytu!

Jau 1852 m. A. Szleikeris Lietuvoje apsilankidamas užtēmijo, jog „*Lietuviu tauta ēsanti didei* (enorm) *mantinga gentinėje literaturoje* (Nationalliteratur), butent pasakose, sekmėse, dainose ir t. t.²⁾; surinkimai d-ro Veckenstedt'o lietuviszku mitu, sekmiu ir t. t. ir Antano Juszkevicziaus — lietuviszku dainu patvirtina Szleikerio žodžius, norint tie surinkimai neapima, rasi, dar nė deszimtos dalies dainūjamu visūse Lietuvos kam-pūse dainu ir pasakojamu pasaku!

Dar XVI. szimtmečio rasztininkas Gvagninas užtēmijo, kad Lietuviai tos gadinės labai mėgę dainūti; tulose vietose dar ir musu dienose labai daug dainūjama, bet kitur puikios ir dailios musu dainos pradeda jau niktī. Ir praszalaicziau mokinti virai, kaip tik pažino musu dainas, negalėjo jas nepamilėti. J. I. Kraszevskis pripažino, kad lietuviszka daina neturinti sav ligiu pas kitas tautas.³⁾ Veckenstedt'as vadina lietuviszkas dainas „stebuklingomis (wundervolle)“⁴⁾ o ju kalba stovinti sza-

lije kasdieniniu reikalu kalbos, „kaip auksas ir sidabras szałije geležies“.⁵⁾ Nė viena kita kalba negalinti susiliginti su lietuviszka iszreiszkime jausmu tokiais meiliais žodžiais, kaip lietuviszka, įpacziai dainose.⁶⁾ Grožibė lietuviszku dainu ir juju gaidos (melodijos) uždega Vokiecziu Gisevijui tokią dėl juju meilę, jog jis jas rinkdamas ir užraszinėdamas sakosi, turtin-gesnis už Kroisą tapęs.⁷⁾ Dailumas musu dainu, grožibė, mi-klumas ir meilingumas kalbos iszreiszkime vopiausiu jausmu — ira tai geriausias ženklas, kokią augsztą dabą (kultūrą) buvo pasiekusi Lietuviu tauta jau gilioje senovėje.

Dėl tirinėtoju Lietuviu praeigos dainos musu ira svarios dar ir isz kitos pusės: jose, kaip veidrodije, atsispindejo po-budis ir papročziai musu seneliu, ir tik jose mes dar ir szian-dien randame minavotas tulas liekanas ir praeigos musu, ku-rios szej visiszkaį paniko. „Isz dainos žodį neiszmes!“ szian-dien kalbama, to dėl daugumas lietuviszku dainu žodis į žodį dainūjamas ir dabar taip, kaip pirm szimtu ir tukstancziu metu! To dėliai tik dainose randame minavojamus tokius daigtus, kurie prigul' gliiai senovei.

Į du jau tukstancziu metu pirm Kristaus gimimo, Lietuviu sentėviai givendami tū met mažojoje Azijoje ir ant szios dienos Balkanu pusiausaliu, buvo augsztą dėl anos gadinės apszvie-timą įgiję; apgiventos tūmet per Lietuvius žemės buvo labai auksu, sidabru ir variu turtingos: isz tos gadinės liekti iki sziai dienai dainose musu minavojami tie metolai, to dėl tan-kiai randame, kad bernelis „aukso“ arba „sidabro“ pentinaiš žirgą spardo; žirgai „auksu kamanūjami“, su „aukso pasagė-lėmis“ ir t. t.; „auksinės kupkos“, „aukso vainikėlis“ ir t. t. Bet svarbiausias *varias* ir *žalvaris*, isz kurio randame minavotus „bubnus“, „varines dadas“, „varinius“ arba vėl „žalvarinius vartus“ ir t. t. daromus. Szis *varias* ir *žalvaris* musu dainu pri-gul' ir paeina isz taip vadinamo žalvarinio laiko (Bronze-Zeit), kada sentėviai musu visus savo rikus ir įnagius isz žalvario kalė ir liejo, kaip sziandien isz geležies. Regis' musu sentėviai tą žalvarį iszrado ir Europon atgabeno, kur ir sziandien jis visur kapūse randamas, kur tik senovėje Lietuviu giventa. Jei mes dabar drauge su Hellvald'u⁸⁾ priimsime, kad žalvaris į pusanthro tukstanczio metu pirm Kristaus Europon atgabentas isz mažosios Azijos, tai atsiradimas jo Azijoje prigulės dar

ankstibesniam laikui; isz ko vēl mes suprasti galēsime, kaip senos tulos dainos musu, kuriose *varias* ir *žalvaris* minavojamas!

Szios dienos jūdoji marė, Lietuviams mažojoje Azijoje ir ant Balkanu pusiausilio begivenant vadinosi *mėlinaje* arba *jure*, nūg žodžio *joras* arba *juras* = žalmėlinis. Kam teko nors kartą szita marę matiti, tas pritars, jog Lietuviai labai gerai ją „mėlina“ vadino, nės ji dailiai mėlinai iszrodo. Szios dienos jos vardas „jūda“ paimtas taipo-gi isz lietuviszko, butent isz Latviu *mēlins* (mėlinas — graik. μέλας) = jūdas, o ir žinoma, kad tamsiai mėlinas priligsta ir į jūdą pereina. Ir szita marė tankiai dar lietuviszkose dainose minavojama, kaip minavojamas ir *Dunojus*, ton marėnįtekas. Toliaus—kelios lietuviszkos dainos minavoja upę Priegą, arba Priga (Φρύγιος) mažojoje Azijoje; regis' ir szita upė kaip ir Paktolius isz Timolu kalno tekanti pagal Strabono liudijimą⁹) neszė drauge su savimi daugibę aukso žvirgzdu, isz ko karalius Kraisas (Κραῖσος) savo turtus surinkęs; Strabonas sako, senovėje szita upė *Gilas* (Ἰλλος) vadinusies. To dėl vienoje lietuviszkoje dainoje ira minavojamas „naujas tiltelis“ ant tos upės, ir toliaus sakoma:

„Asz paimcziau kirvužį,	Imk, brolau, kirvužį,
Pataiscziau sijužę,	Taisik, taisik, tiltužį
Kad n'įpultu	Nū aukselio,
Brolelis į Priegą.	Vieno sidabrėlio ir t. t. ¹⁰)

Kokia gili senatvė szitos dainos! Plinius¹¹) sako, kad giventojai nūg vardo szitos upės Prigais (Φρύγες) vadinosi. Szitie Prigai, kaip ant kitos vietos regēsime, buvo tikrai lietuviszka gentė, jūs Hērodotas Trakais (Βρύγοι Θρήκεις) vadina¹²) ir sako, kad jie patis savę už seniausią tautą ant žemės skaitę.¹³) Nūg ju kaip ir nūg kitu Lietuviu senovės pa-eina visa szios dienos Europoje kultura isz pradziu pradziuos!

Isz tos gadinės, kad senovės Lietuviai mažojoje Azijoje, Graikijoje ir ant salu Aigijos marės giveno, liekti dainose paminėjimas ir *alivos* medžio. Vienoje dainoje¹⁴) sakoma:

„Mano tevelio	Ta alivėlė,
Margi dvareliai,	Zalias medelis,
Zerkoliniai langeliai.	Baltais žiedais židėjo.
Po tais langeliais,	Tieje žiedeliai,
Po zerkoliniais	Tieje baltieje,
Alivužė žaliavo.	Jūdas ūgeles vedė

Tosios ūgelės,
Tosios žaliosios,
Kadažu žiu kvepėjo.“

Kas pažįsta alivos medį, tas su pasistebėjimu matīs, jog negalima geriaus aprasziti tą medį, kaip lietuviszka daina jį apraszo! Szíandien *alivos* vardas perkeltas — nės paczios alivos Lietuvoje nėra — ant kito medelio: *Syringa vulgaris*, taipogi prie alivu prigulinczio. — Tolin dainoje vienoje¹⁵⁾ minavotą randame dar *saldzią Ramu žemę*,

„Kur neaug' rugeliai,

Nė lapo kvėtkeliai,

Tik szios saldžios vinūgėlės.“

Kur butu buvusi ta *saldi Ramu žemė*, nežinoma tikrai; ar tik ne vadinosi tūmi vardu kuri Aigijos marės sala, vinūgėmis bagota?

Ir isz gyvenimo musu tautos jau ant szios dienos Lietuvos žemės mes randame įpacziai „Svodbinėse dainose“ apscziai paminėjimu. Taip vienoje dainoje randame:

„Kazokėliai, mieli broliai, — Iszvarikite Križokus.

Musu žemė be karaliu, — Emė brolius per nevalę.“

Toliaus Veliūnos ir Kauno „varaunas pilis“ paminėtas randame; kitoje dainoje bendrelis sako:

„Iszvandravojau Rigos mēsteli,

„Apvajavojau Lenku žemelę.“

Ira tai paminėjimas kariu su Vokiecziais ir Lenkais. Ir Gudai baltieji neužmirszi. Už nabago Gudpalaikio isztekėdama Lietuvos mergelė daug jam „gero padaro, pilną klėtį skrineliu prinesza“.

Ne menkos verczios ir isznikusio drabužio senovės paminėjimai dainose. Taip „bajoru karmazines kepures“, „kiaunines“ ir „szirmines kepures“, „su pove plunksnomis“, „gelumbines sermėgas“, „aksomines kelines“, „juktinius batus“, „juktines karpes“, „sajonus“ ir „žiponus“, „kuskeles žaliu szilku, vidurėlij“ su vingiu rasztais“ ir t. t. tankiai randame minavotas. „Kardai szviesus“, „margos szaudiklės“, „makarai (graik. *μάχαρα*)“ tankiai apdainūjami. Neužmirszta taipogi apie „margus kurtus“ „senoviszkas kanklis“, „dudas“, „smuikus“ ir t. t. Ir senovės tėvu musu „gulovas“ arba „gulkas“ dainos apdainūja. Bulgarai givėną ant senovės Lietuviu žemės priimdami senovės Lietuviu kulturą gilioje senovėje iki sziai dienai užlaikė lietuviszkos „gulkos“ vardą, nors jie jį szíandien jau kaipo *bulka* (t. e. piragas) isztaria, suambridami lietuviszką vardą pagal slovėniszką *bulka* — piragas.

Isz trupinēliu senovēs paminējimo musu tēvu givenimo dainose iszsilikusio, galima dar ir sziandien atsekti ir atbudavoti budā ir dabā musu sentēviu dar gilioje senovēje. Tik turēs buti dainos isz visu Lietuvas krasztu surinktos. Bet jau ir surinktos ir atspaudintos sziandien a. a. Antano Juszkeviczēs dainos suteikia mums tiek daug veikaliszkos medegos, jog jo darbas užsipelno akise musu amžina ir nēkados nevistancziā garbē! Mes tik isz lēto dasilitējome (pakrutinome) veikaliszku liekanu, nurodidami vietomis ant ju senatvēs, nēs dēl gilesniu isztirinējimu neturime czion vietas, nē laiko. Kalbos tirikai Juszkeviczēs dainose atras tiras kasiklas visokiu senoviszku žodžiu ir pasenusiu tarmenu. Kaip dēl vistariku *ιστορικός* taip ir dēl kalbos tiriku tos dainos tur neiszpasakitina vertibē! Ponas J. Juszkeviczē iszleizdamas brolio savo dainas surinktas, suteikia mokslui ir musu tautai labai daug naudos! Dabar prider' tik su nerimascziu laukti atspaudinimo lietuviszko žodino, per a. a. A. Juszkeviczē suraszito.

Pasitikime, kad szitos lietuviszkos dainos uždegs ne vienoje szirdije meilē dēl kalbos ir tautos musu. *Kaip tai butu malonu, kad musu kunjgai*, kurie tai isz arti žmones musu pažįsta, *sekdami a. a. kunjgo Juszkeviczēs pėdomis, intusi už rinkimo lietuviszku dainu, kožnas savo parapijoje!* Su laiku bus atrasta tarp žmoniū ne viena isz gilios senovēs daina ir pasaka — tik netingēkime rinkti ir užraszinēti!

1—VII. 84.

J. Bs.

- 1) *Archiv für slavische Philologie*, herausgegeben von Jagić.
- 2) Sitzungsberichte der kaiserl. Akademie der Wissenschaften in Wien 1853. Bd. IX. 551. — 3) *Litwa*. T. I, 312; slg. *d-ro Geitler'io Litva i Litvané*. Osveta 1874, čislo 8; p. 574. — 4) Die Mythen, Sagen und Legenden der Zemaiten. Heidelberg 1884. I Bd. p. 1.
- 5) *Bartsch*. Ueber das litauische Volkslied oder die Daina. Mitteilungen der lit. lit. Gesellschaft 1881. Bd. 1, 201. — 6) *Slovník naučný*. Praha 1864. Díl IV, 1344. 7) *Eduard Gisevius*. Tilsit 1880 p. 77. 132. 44. — 8) Kulturgeschichte in ihrer natürlichen Entwicklung. Augsburg 1883. I Bd. p. 296. — 9) *Geograph*. XIII, 4. 6. — 10) *Juszkeviczē*. Lietuviszkos dainos. Kazaniuje 1880. I, p. 155. — 11) *Natural. histor.* V, 29. 119. — 12) *Herodotos*. VI, 45. — 13) *Herodotos*, II, 2. — 14) Lietuviszkos svodbinēs dainos. N. 450, 1091 ir *Bezzenberger*. Litauische Forschungen p. 14. — 15) Svodbinēs dainos. 640.

Nēmenczinas.

Kaip-gi peiktas Nēmenczinas,
Kad prigimtos kalbos ginas'!
Ir vis viena, kas taip daro,
Kaip isz namu moczią varo!
Nēmenczino dar senoliai
Savo szneką mok' lik szioliai;
Bet ju vaikai atsikratė,
Jūdą križių jau pastatė!
Įkalbėta aniems monu,
Kad kalba ta nūg pagonu,
Ir kad musu dar liežuvis
Negražus ir', storas suvis!
Nauja eilė Nēmenczino
Matos', nėko nebežino!
Rastum, ir ko negirdėjo,
Kas bažniczią jiems uždėjo!
Tai žinokit', kad Jėgalius,
Katalikas ir karalius,
Tas, kur žengė, kur tik ėjo,
Vis lietuviszkai kalbėjo.
Vieszpataujant musu szaliai
Visi darė taip karaliai;
Ir Lietuvos ponai, ponės
Taip kalbėjo, kaip ir žmonės.
Kad pas'maiszė kiti szonai,
Pas'gadino jusu ponai;
Moczios meilė kas kart niko,
Kitos sznekos jiems patiko.
Dar ir szitą reik' žinoti,
Jusu ponai margaliūti,
Kit's su meszka atkeliavo,
Lietuvoje žemės gavo.
Tokie ponai kito kraujo
Nesza szalin budą naują;
Kad Lietuvą iszgaiszinti,
Jos liežuvį nor' sutrinti.
Tris Lietuviu milijonai,
O po skaiczium' tikri ponai;

Kursai sznekos tik nemili,
Tas ne musu — te-gul tili!
Motinos kas savo ginas',
Ar-gi ponas toks vadinas'?
Toku ponu kaip dabosit',
Tai ne toli nuvažiūsit'!

Lietuvos tikrus tik sunus
Skaitom' savo už didžiunus;
Kas jos nekintu liežuvio,
Tas ne ponas dėl Lietuvio.

Vo Žemaicziai, tai laimingi,
Ponais ir' tikrais vaisingi;
Jusu ponai, kaip priguli,
Jau seniai kapūse guli!

Vo kaip Poszka ponas buvo,
Dūk, Diev', tokiu tav Lietuva!
Arba tokiu, koks pon's Laukis,
Nēmenczinas kad sulaukęs.

Bet ką sakau? Ir tam' szone
Szvietė mums žvaigždė maloni;
Nors Kitkėviczius ne ponas,
Buvo kit' kart' czia klebonas.

Kad givenęs jis lik szioliai,
To nebutut' darę broliai;
Butut' szneką nepaminę,
Bet kaip moczią vaikai ginę!

Nū kalbos kad atbaiditi,
Monai drišo pramaniti,
Kad liežuvis Nēmenczino
Ir' pagoniszk's — to dėl trina!

Kas visam tam įtikėtu,
Proto galvoj' neturėtu;
Neklausikit' sukeziu monu,
Visi kįlam' nū pagonu.

Kristus žmones tik iszganė,
Nauju szneku nepramanė;
Kokias rado, ir paliko:
Sznekos visos jam patiko.

Kraszt's kiekvienas kalbą savo
Vieszpaties nū Dievo gavo!

Ir kas kokią szneką griauna,
Pacizam Dievui priesztarauna.

Viską Dievas augsztai mato;
O pakalnėj' Jūzapato¹⁾
Ir kalbos už iszplėszimą
Ims kaltieji pabaudimą.

Geras vaikas mocziai savo
Ranką visada bucziavo,
Nėkad veidan nežiurėjo,
Ar grožibę ji turėjo.

Ir czia melas monu jusu,
Negraži szneka kad musu;
Juk anie to dėl melavo,
Kad įvesti kalbą savo . . .

Pasakisiu jums teisibę:
Kad suprasti czia grožibę,
Reik' prie mokslo apsitrinti
Ir liežuviu daug pažinti.

Musu toks kalbos gražumas
Ir dėl mokslo toks svarbumas,
Ir kiti kad pas'gailejo,
Ją pakelti panorėjo.

Szvietus virai kitu szonu,
Kad apginti mus nūg monu,
Ir bendribę²⁾ szneikai musu
Jau uždėjo Tilžej' Prusu.³⁾

Kaip-gi Lenkai rauda, graudžia,
Kad kas-nors ju szneką spaudžia;
Bet kad kalbą jie mums trina
Ir Krasziauskis pripažino.

„Litwa“⁴⁾ jojo jei skaitisit',
Tą teisibę pamatisit';
Reiktu Lenkams pas'taisiti,
Musu kalbą nearditi.

Ar mes Lenkus tam pažinom',
Idant dziaugtys' pakasinoms

1) Jūzapato pakalnėje bus sudo diena laikoma. — 2) Bendribė, bendristė, draugistė. — 3) Dūk, Dieve, kad taip butu! Vienok draugistė nū to stacziai atsisakė. — 4) J. I. Krasziauskio knjga apie Lietuvą „Litwa.“

Lietuvos, mocziutės savo?

Taip kas tiki, apsigavo!

Turim' Lenkus mes milėti,

Kaipo artimus turėti,

Tai bet butu nedoribės

Szneką mirszti dėl artibės.

Pataisikit', mano broliai,

Ką suardėt tik lik szio liai!

Už-gi szneką priegimtinę

Pastatikit' ir krutinę!

† ?

Vēversēlio giesmē.

Vēversēli, miel's paukszteli, ko dėl tu nemiegi?

Tū giedot' auszros pajutęs szviesą garsiai mėgi.

Keliant tav anksti artojui nėra iszmiegoti;

Kožną tikrą prociauninką keli procevoli.

Vēversēli, stok giedoti, tupkies' pailsėti,

Norįs biszkį prociauninkui leiskie atputėti!

— Netilėsiu, neilsėsiu: reik' garsiai giedoti,

Kad but' linksmu anksti ritą žmogui procevoli.

Asz džiaugiūs' tik paregėjęs brangią auszros szviesą;

Kiek galėdam's labai giedu, apsakidam's tiesą:

Kelkit', jauni artojėliai, seniu kam žiurėti?

Senos akis rito szviesą negal' paregėti.

Kad auszra jau pasirodė, užtekės ir saulė:

Tada kelsis' ir vangiuju darbininku gauja.

— Tiesą tu sakai, paukszteli, gana bemiegoti;

Kad taip anksti giedi, nori, kad ir procevoli.

Kad su auszra procevosim', dieną kaip sulauksim',

Tada nū visu vangiuju mes sav garbę gausim',

Nenustok giedot' nė mirksnio, balsą leisk garsiausią,

Žadink tūs vangios duszelės miego isz ilgiausio.

Kaip žalnėriams trubu garsai didina drąsības:

Jie nes'bijo neprieteliu nei didžios daugības,

Bet dar linksmesne jų szirdžia nor' galva padėti,

Kad galėt' tėvinės neprietelius pergalėti.

30. gegužio 1884.

A. B.

Isz Lietuvos.

Fr. Kurszatis †. Ne taip dar seniai mes trumpai „Auszroje“ (num. 4. 1883) paminėjome darbus Prido Kurszaczio ant dirvos lietuviszkos literaturos; dabar praneszame liudnaję žinę apie jo mirį. Akadēmiszkoji „Allgemeine Zeitung“ (num. 240 Beilage), isz kurios tą žinę semiamo, raszo: „Karaliaucziuje, Prususe, 25. rugpiuczio, senatvėje 79 metu, pasimirė žinomas, kaipo kalbos tirikas kunjgas ir mokjtojas d-ras Kurszatis. Jis giliavo autoritetu dalikūse lietuviszkosios kalbos.“ — Pasitikėdami, jog tulas mokjtesnis Lietuvis pasirupj placziaus aprasziti givenimą ir vaikalus Kurszaczio, isztarkime dabar ant kapo to garbingojo Lietuvos viro senoviszku budu: „Amžina atilsj!“ *J. Bs.*

Lietuviszkai rusiszkaĩ lenkiszkaĩs žodinas turės buti spaudinamas kelis metus; spauda einanti labai palengva, o busę kokia 150 spaustuju laksztu. Gailu, kad taip ilgai reiks laukti, kol galėsime savo akimis szj didžios verczios veikalą pamatiti.

Ant *Vėkszniszkiu* kapu tikosi man kartą nueiti. Gropiniu križiu viso labo suskaicziau 24. Ant 7 spigso lenkiszki paraszai. Atleisk jiems, pone, nės nežino, ką darą! Ant vieno randasi lotiniszkas paraszas, paszvēstas kunjgui „Lakszewicz“ — asztrus buvēs paminklo dirbėjas, supratęs, kad mirusiam kunjgui geriausiai pritinkanti mirusi kalba... Isz likusiuju 16 križiu su lietuviszkai-žemaitiszkaĩs paraszais vienas iszsiskiria isz kitu savo paraszu; ten stovi: „Powilas numire m. 1840 ir Elena isz Sedalu 1855 m. *Gaudiesziej.* Užmiga tiewelej — Ir mes czion užmigsma, — Łaime mums waikialej — Jei Diewuj patiksma. 1873 m. Padirbina kunjgas *Gauduszewiczius.*“ — Asz perskaitęs tą paraszą atsiliepiu: „Mat koku geru ira žmoniū: svetimiems ant kapu gropio križius stato, kaip sziczion kunjgas Gauduszewiczius pastatęs kokiems ten vargdieniams Gaudėsziams.“ — „Ar tamsta misliji, kad czia svetimiems padarė tą paminklą?“ tarė drauge su manimi vaikszcziuojas vienas iszmingingas viras vėkszniszkis; „ne, kunjgas Gauduszewiczius savo

tēvams tų križiu pastatē.“ — „Kaip czia? Ko dėl sunaus pravardē nešupūla su tēvu pravarde?“ — „To dėl kad sunus Žemaicziu iszeidami į svētą ar tai kunigais, ar tai kanceliaristēliais, ar tai gēba (liūb') savo tikrasias ir dailiasias pravardes papūszti ant czigoniszko ir židiszko budo, kaip antai isz Gaudēsziu pasiversdami į Gauduszeviczius. Juk ir po križiumi, kuri tū tik praėjome, guli kunigas. Liakszu sunus, tiktai prie givos galvos vadinasi jis „Lakszewicz“, o dar kartais jų gražiaus „Lakszelewicz“. Asz pažistu daug tokiu papūszplunksniu pravardžiu: „Petroszis“ tur' buti „Petrosz“, „Bliudszukis“ tur' pavirsti į „Blucuko“. Antai nueisime ant kunigo Kancziaus kapo, regēsi tamsta, kaip ans vadinosi prie givos galvos.“ — Nuėjome ant to kapo ir perskaitēme szitokį paraszą: „Cze ełs klebons tabołskas bażniczės Benediktas Koncewicze giemes 1836 m. 30 spale, mere 1883 m. 8 d. kowa. Buwa gimema Weiksniu parapijos. Sukalbiek . . .“ — Ką, ar isz to paraszo gali pažinti, kad czia musu parakvijonas Kanczius ilsis'? — Radome dar križiu su paraszu: „Czionai ilsis Dėwuje Jonas Sydabras, Studentas Uniwersitėto. Gimė 1855 m. sausio 16 d., mirė 1881 m. lėpos 11 d.“ Tokie virai nevirsta į Sidabraviczius ir Gauduszeviczius Ira czia į kokią dviliką akmeniniu paminklu daugiausiai kunigams paszvēstu; bet visu paraszai sunkiai teperskaitomi arba visiszškai neiszskaitomi. Bene dėl to ir pradėjo žmonės gropinius paminklus statidintiesi. — Mediniu križiu be skaitliaus. Ant asztūniu szmėgszo virszuje žemaitiszku paraszu dvi retai kam suprantami literi *R. P.* Buvau jau ir pirmiaus ant nekuriu križiu sodžiūse ir pake-liūse matęs tas divinas literas *R. P.* ir seniai jau žmoniu klausinėju, ką jos reiszkianczios; bet tik dabar neseniai teatsitiko toksai žinovas, kurs mandriu neszdamasi mažne užpringo isztardamas: „Rochka Polskiago“. Rasent ir taip. Beliekta tik paklausti Žemaicziu, kam jie taip garbina lenkiszka „Rochką“ iszpiaudami ji ant križiu. Susipratę bene isztaszis tų szmėktingą *R. P.*
P lūgūse 8. sėjos 1884. *J. K . . . gis.*

Keliaujant po *augštąjį Lietuvą* prisieina regėti daug verksmingu atsitikimu, ženklinančių musu verksmingą padėjimą dalikūse lietuviszkos spaudos. Papasakosiu apie vieną tokį atsitikimą, kurį teko man regėti giliai sulenkūtame musu senovės kunigaikščiu mēste, t. e. *Vilniuje*. — Vienas *Szeszoliu* parakvijos ukininkas norėdamas įsigaminti lietuviszkas maldų knygas ateina į *Vilniaus* knygūniczią pono J. Zavadzkio, man bejieszkant tenai taip-gi lietuviszku knygūcziū. Musu knygūgos jau brangsta — nēs jau greit neteksēs p. Zavadzkiš — musu ukininkēlis ju neįperka. — Už taigi ne ilgai laukēs perka jisai lenkiszkas knygas, už kurias moka anaip tol pigiaus. Manēs užklaustas, ar jis moka lenkiszakai skaititi, ar supras jisai tas knygas, jis man mažne szitaip pareiszkē: „Ka-gi beveiksi nemokējēs lenkiszakai? Tamsta, tur' buti, žinai pats, kad bē lenkiszkos kalbos mes nei Dievą pagarbinti negalime. Bē lenkiszko dar nei žingsnio nežengsi — nē šlementoriū, nē szejp jau lietuviszku knygūkiū juk nēra. Ar ne tiesa...? Kas gali, tas griebiasi už lenkiszku... Meilē Dievo, mano jau visi vaikai lenkiszakai grinais iszmokē (pas mus jau daugumas jaunuju skaito tiktai lenkiszkas knygas), galēs apsielgti jau ir bē lietuviszku knygū... Tik mums dar seniams sunku iszlenkūti liežuvi...“ Ant galo jisai manēs užklausē: „Ar tiesa, tamstelē, kad musu kalbą jau su vis isznaikēs ir lenkiszką įves?“ — Toksai atsitikimas — ne vienintelis, ju paveizdus rasite visoje Lietuvoje, kur jau daugelis ira vietu, kuriose tiktai seniai moka lietuviszkai, vaiku-gi vaikai jau — tikri „*Gudu aplenkūti bajoraicziai*.“
Jonas Obūl...

Isz „*Vilens. Viest.*“ gauname žinoti, jog ir isz musu kraszto prasti žmonēs pradējo važiuoti į užmarę, pasitikēdami ten rojų atrasti. Taip isz Traku pavieczio iszvažiavo į Amėriką daugiaus ne kad szimtas žmoniū. Tame dalike svari vieta prigul' židams; szie prikalinēja prie iszkeliavimo, bē mažne už diką supirkdami galvijus, žemę ir padarinēs... Czia pripūla žodžiai: „Ten ger', kur musu nēra.“
Svalē.

„*Krajus*“ n. 44, 1883, priesztaurauja raszimui p. Vēversio, kad Traku pavietije neira sakomi pamokslai bažnicziose lietu-

viszkai, ir sako, kad bažniciose mēsteliu Žosliu, Žėzmariu, Darsuniszkiu, Kavaliu, Jeznos, Sakliszkiu, Pivoszunu, Kotaviszkiu ira pamokslai sakomi lietuviszkai. Ale juk tai ne visos parakvijos Traku paviecio! Dėl ko kitur ira kalbami pamokslai lenkiszkaikai? Juk Traku pavietije ne Lenkai, bet Lietuviai givena!

„Krajus“ n. 46, 1883, pranesza artikulą p. M. Davainiaus Silvestraviczės po užraszu „Obrońca Litewszczyzny“ apie darbztumą garsingo musu rasztininko isz priegimties Vokieczio d-ro Sauerveino. N. 44 tu pacziu metu ira labai svarbus rasztas dėl musu reikalu ir dvasiszko kilimo, rasztas p-o S. R. isz Kauno.

P. Kirkoras artikule „Ze wspomnień wileńskich“ (Kraj, n. 3, 1884 m.) apraszinėdamas laiką židėjimo lenkiszkos literaturos Vilniuje priesz 1863 m. o taip jau ir budą rasztininku ano laiko Sirokomlos, Norbuto ir kitu, ant galo pranaszaudamas sako: „Paauga jaunūmenė, mokinasiką norįs, iszgalingu žmoniu Lietuva nėkad os nepritruksta; atsiras žmonės, kurie mėgįs savo galingumą. Bus tai nauji žmonės, isz naujo atgijusios dvasės, gal' liausis' nū iszpeikimo musu seniu, naujas vėžes praves, bet visados darbaus. Laimink jiems, Dieve!“ V.

Szidlavoje, Raseiniu pavietije, p. Marmakeviczius tur' gaidas lietuviszku dainu surinktu nū 1832 m. Sako, kad ju ira didelė daugibė. Dėl giedoriu draugistės „Auszros“ Rįgoje galės tai buti svarbi žinė. V.

Iszėjus pirmoms laidoms *Vekensztėto knjigos* (die Mythen, Sagen und Legenden der Litauer [Žemaiten]) paraszė Latviu mokįcziausias viras kun. Bielenszteinas apžvalgą ir savo nūmonę apie tas laidas, linkėdamas, kad prie vokiszko iszguldimo lietuviszkos pirmapradės (originalai) butu priglaustos; tūmi baisiai užgavo Vekensztėtą, o dar labiaus isztaisimu raszimo nekuriu žodžiu. Vekensztėtas atsakė: „Spauzdamas lietuviszkai, negalėcziu rokūti ant iszpardavojimo savo darbo dėl sugrąžinimo norins dalies savo padėtojo kaszto. Budamas slūžboje Maskoliu cėcoriaus, kaip asz galiu elgtiesi priesz jo įstatimus ir spauzdinti lietuviszkai lotiniszkomis literomis? Jei kas norėtu patirti teisibę, jog mano darbas pagal lietuviszkas pirmaprades ira sutaitsitas, gal jas pas manę rasti ir vartoti.“ Apie statraszą pridurtu žodžiu p. V. atsiszaukia prie Neselmano žodino.

J. K. Sz.

Gromatu skardinē.

Cz., Leit. Tamstos zīnēs atējo ī musu rankas; jau pirm to buvome 2 r. ir zīnē gavē. Pasinaudosime. Paskujosios ira svarbesnēs. Tokiu ir daugiaus laukiame.

Vanagēliui, Vilniuje. Tamstos gražioji daina kaip ir zīnēs ras patalpa „Auszrojē“.

A. K., Tilsēje. Labai jums dėkavojame už meilingą gromatą. Jus ir vienas isz keliato patogiuju Lietuvininku. Prieszininkai jau vos bežino kokius purvus ant musu mesti. Jus nedumojate taip, kaip ansai vadovas pulko Lietuvininku, mums ī akis mesdamas: „Szalin su visais mokslu ir apszvietimo rasztai dėl Lietuvininku!“ Tai gražus ženklas szios gadinēs! Musu mēris juk tik vienintelis ira moksliszku rasztu musu taip spauštai giminei parupinti ir kur galima už musu gražiosios ir svarbiosios kalbos teisibē užsistoti, ale vis *pavelitu budu*. Mes ir už tai rupiname, kad žmonēs Lietuvininkai ne butu savo valdžiu prieszininkai, ale sikiu ir praszipu, kad ju kalbai ta vienintelē *žmogiszka* teisibē atidūta butu. O tik vienok begēdziai pasidrišta mus panslavistais, nijilistais ir Dievas žino kūmi iszdarkiti, kartais nei patis nežinodami, ka tie žodžiai paženklina. Mums už piktadējistę parokūja, kad mes bandome pasidžiaugti, kūmi kožnas gērėjasi.

Und wir hassen nie die Brüder, — Die der Adler mit uns eint,
Und es klingt im Herzen wieder: — Unter Deutschen keinen Feind.

Aber trauernd doch muss senken — Litau's Tochter jetzt den Blick,
Trauernd, weinend muss sie denken — An die alte Zeit zurück,

Da noch voll und ungemindert — Litau's alte Sprache klang,
Da das Kind noch ungehindert — Litau'sch sprach und
litau'sch sang.

Ach, es nah'ten Männer heute, — Die uns kränken, die uns droh'n,
Dem, was unser Herz erfreute, — Uns'rer Sprache spricht man
Hohn.

Ja, sie woll'n: was dort sie preisen: — „Muttersprache, Mutterlaut“
Hier nur soll man's von sich weisen, — Wechseln wie die
Schlang' die Haut.

Ja, sie woll'n: den Elternherzen — Soll das Kind verloren geh'n,
Kind und Mutter seh'n mit Schmerzen, — Dass sie bald sich
kaum versteh'n.

Ja, sie woll'n: statt sich zu freuen — An bewusstem Denkgewinn,
Litau's Kind, gleich Papageien, — Lerne Wort' auch ohne Sinn.

Ja, sie wollen's nicht, sie werden — Zuchtlos zieh'n ein neu
Geschlecht,

Das nicht hoch vor All'n auf Erden — Ehrt den König, ehrt
das Recht.

Ja, sie wollen's nicht, sie werden — Schwellen der Ver-
wild'rung Flut,
Die vermeintliche Beschwerden — Rächen will mit Wahnsinns wut.

Bitkoriui, Bitkoriūse. Pridūtaję žinę pasinaudosime. Tokios
žinės ir ira mums reikalingos.

Szumkariui ir Židui. Pranesimai išz atsitikimu Lietuvoje
taps „Auszroje“ patalpinti.

Antanui išz Bugnu. Žinē apie ubagus bus suvartota. Tai
paspžēlēs ju pasileidimas!

Antanui B., Sod. Tamstos gromata su 4 rubliais, prēnume-
racija ant „Auszros“, atējo. Laikrasztis užjtai tapē ir taps pri-
statitas. — Mums džiaugsmas ira girdēti apie procę ir triusą
jaunu, tvirtu Lietuviu, tikru tėvinēs sunu, už gera ir labą musu
kalbos. Tokie prociauninkai tikrai sulauks amžiną garbę ir
minavonę nū savo viengencziu. Negalime visai suprasti, ko dėl
nekurie kunjgai, musu giminēs vietininkai, mumis taip peikia.
Ar tai išz netikistēs ar išz pavido, kas gal' žinoti!? Ira musu
kraszte ir viru, išz dalies paczios giminēs vadovai, kurie visokį
mokslą ir apszvietą ir žinę keikte prakeikia. — Visi mokjti
virai velnio pasiūsti žmones į peklą vesti . . . Dieve, susi-
milēk, tokio panatismo dar savo amžije neesu pritapēs! — Gro-
mata su 9 r. atējo, jau per gromatą seniaus apie tai žinę da-
vėme; o laikrasztis tame tarpe ir bus atējēs.

Macziului, Mul. Labai jums už jusu meilingus žodzius
dėkavojame. Jau pradedą taip ukanotasis dangus musu szalies
nuszvisti. Tikriejie virai susipranta savo giminēs reikalūse ir
nebelekia į svetimgencziu begalinį bedugnį.

Stajei Szumbajoriui. Tamstos rasztas „Kaip placziai lietu-
viszkai kalbama“ tapē į lietuviszkas kalendras (Niamuno Sargo)
dėl Prusu Lietuvos 1885 m. patalpintas.

Gužucziui. Tamstos artikulas „Nepuikaukies“, paniulaitē,
teksti murinams“ tame patime kalendoriuje suvartotas.

Vanagēliui. Tamstos suraszas „Karcziamoje“ ir giesmē
„Atsidusėjimas“ į ta patį kalendorių įbrukti ira.

Lietuviui Pailiui. Gromata su tamstos ir p. kunjgo A. Bart.
rankraszcziais apturėjome. Bus viskas sunaudota ar tai laik-
rasztije ar kokiose kitose knjgose. P. kunjgui A. B. labai už
pavedimą tu rankraszcziu dėkavojame. Kad visi taip daritu,
tokiu būdu vien tik germēs galētu į laikrasztį pareiti; ale da-
bar kiti bijosi, kad manuskriptai neprapultu pas mus. O tame
tarpe nepadumoją, kad prie ju pacziu veikiaus kitą sikį pragaiszta.

Szumbajoriui. Siuntinį su statutais apturėjome. 5 ir 6 nu-
meris ateis.

Vituriui. Gromata su tąsa (priemazga) „Knjgos lietuvisz-
kos“ ir t. t. atējo į musu rankas. Dėkavojame. Visai teisibę
savo gromatoje paraszei; pas mumis ne kitaip. Vis tos saugos
taip labai reikia. Ale tai vis musu veikalamš neužkenkia.

J. Szl. K., Nev-Yorke. Antroji korespondencija atėjo į musu rankas. Czia vis labai akivi daigtai randasi. Ale nekuriuos vietos asztriai paraszitos Kaž dariti? Bus atspaudinta, kad ir su persargomis.

S. Dr . . gnicziui, S. Tamstos žinės isz Lietuvos parėjo. Pasinaudosime. Tai baisibės tokie vadovai! — Knjgutė „Tris pamokslai“ su persiuntimu per rubežių atsieitu 35 iki 45 ka-peiku; į parubežį siuncziant tik 17 kap. tepasidaritu.

K. St., Al. Tamstos gromata dėl siuntimo laikraszcziio į kita vietą ir kitokiu budu atėjo į musu rankas; bus jisai pristatitas, kaip tamsta meilijei.

J. A. Kalnėnui, Garl. Tamstai jau ira vienas atsakas Gromatu skardinėje 5 ir 6 numerio. Praszome tai, ko meilijome prirupinti. Dabar atsiųstas suraszas „Žodelis apie židus“ ir giesmes „Mirus Keistučiui“ bei „Pas nelaimingą broli“ taps vėliaus sunaudota. „Tarp savuju“ jau 7 ir 8 numerijė patalpinta. Dėkui už siuntinius.

St. E., Kup. Ko dėl Lietuvis Lietuviui negal' lietuviszkai rasziti? Kam reikia su viengencziais svetimoje kalboje susineszti? Ar jau musoji kalba tokia svetima mums pastojo? — 2 rubliu atėjo ir už tai taps „Auszra“ už pusę metu pristatita.

Mat. Cz., Sziaul. Tamstos gromata atėjo su 2 rubliam; „Auszra“ už pusę metu bus pristatita. — Ko dėl ne lietuviszkai tamsta raszei?

„Asz pasidžiaugdam's perskaicziau tavo gromatą szulną;

Taip Lietuv'ninkui Lietuv'nink's atraszą dūdam's

Ir lietuviszkai szvepliūdam's Lietuvą girė,

gieda musu garbingasis Dūnelaitis, savó broliui atraszą dūdamas; asz tamstai taip negaliu.

D-ruī S., Dovrėje, Skandinavijoje. Szirdingai dėkui už atsiuntimą tokiu gražiu ir smagiu giesmeliu. Jos taps su didžiausia dėka patalpintos. Laukiame ir daugiau.

P. Trupinėliui. Tamstos siuntinis „Jonas isz Kempės ir Szilka“ tapė mums pristatitas; jis taps sunaudotas savo laiku. Labai dėkavojame p. K. B., kad mums tajį poematą priteikė.

Aleks. B., Lab. Tamstos gromata berods iki musu atėjo, ale nežinome, kur siųsti, nės tamstos adreso neturime. Turime, ale pagal tajį turi tamsta kitoje vietoje giventi. Knjgos bus priųstos, kaip veik žinosime, kur tamsta isz tikro giveni.

T. J. Linkiui, Sen. Tamstos gromata su rankraszcziais atėjo į musu rankas. Dėl minėtosios knjgutės raszėme į Amėriką ir veik bus žinė. Jau kartą p. Szl. apie tokią knjgutę kalbėjo, kurios spaudai buk ir pinigai buvę parengti; tūmi tarpu nežinau, kas pasidarė. Apie tai ėjo kalba jau pirm keliu mėnesiu. Tur' buti, koks neparegėtas atsitikimas į tarpą pasimaiszė. — Prisiųstos giesmutės taps palengva sunaudotos. Labai už jas dėkavojame. — Biruta bus patalpinta ar į „Auszrą“ ar kur kitur; tik atsiųskite ir daugiau, ir tolesnias tāsas. Mums vis bus sugadu. — Labas dienas draugams!

Jonui R., P. Tamstos gromata atėjo į musu rankas; dėkui labai szirdingai už ją. Raszisine ir mes į aną pasvėtį; jei ką įpatizką paraszitu, dūkite mums žinę. — Labas dienas bicziūliams!

St. Ei., K. Tamstos atviras rasztelis atėjo. Dėkui, kad aizskiaus tapė antraszas pridūtas.

Mat. Cz., Sz. Tamstos gromata musu rankose. Laikrasztis taps pagal szvėžųjį adresą siūstas.

J. A. Kaln. Tamstos rasztai „Jonas isz Kempės ir Szilka“, „Mužikas Zemaicziu ir Lietuvos“, „Paminėjimas senovės“ ir tris dainos su gaidomis atėjo į musu rankas. Labai už tai dėkui. „Jonas isz Kempės ir Szilka“ jau viename nūrasze pas mus gul. Vienok nėko nedaro, kad ir tamsta savąjį czėlibėje mums priteiksi. Tasai iszguldimas ira labai dailus, o vėliaus ir labai mums susigadis. Pasakik tamsta ponui Buk . . ., jog jo triusai ir darbai ant dirvos musu raszliavos pradės vaisius neszti, kokius įsai nē sapnūte nesapnavo. Ateis laikas, o rasi ir veikiai, kad ir „Tadėuszas“ galės buti spauzdinamas.

Pažeriu Vincukui. Tamstos pasakos (szeszios skaitliaus) tapė pono M. J. mums pridūtos. Jos taps savo laiku sunaudotos. Stropus dainius nepails ir daugiaus mums priteikti tokiu pasakėliu.

M. J., P. Tamstos gromata su 3 giesmelėmis musu pagirtojo mokslincziaus ir galvocziaus atėjo. Dėkui už ju atsiuntimą. Meilu butu žinoti, ar autoras nėko priesz tai turės, kad jos taps atspauzdintos. Už atspaudinimą nekuriuos kitos giesmelės labai supiko. Ką tamsta ant to sakai? — Tamstai dar kartą szirdingai dėkavojame už mums atnesztąjį paszalpa žinomame dalike. Dabar toliaus nebeapsunkisimė. Mums labai žinoma, kad tamstai isz to daug keblumu pasidarė. — Už pažadėtąjį paszalpą skatikais isztariame savo szirdingiausiajį dėkavonę vardan musu tėvinės ir jos broliu. — Laukime ir tuju giesmeliu su gaidomis.

Sket., B. Tamstos gromata su 3 rubl. atėjo. Reikalautos knjgutės taps atsiūstos.

St. Szl., R. Tamstos kortelė atėjo. Dėkui tamstai, kad platini musu reikalas.

Motėjui Cz., Sziaul. Tamstos atvirasis rasztelis atėjo. Geidautosios knjgos taps tamstai pristatitos.

Ksav. Vangėliui. Tamsta mumis labai pradžiuginai atsiuntęs vėl dvi gaidi. Viskas susigadis. Tame tarpe labai laukiame dailliosios dainos keturiais balsais „Isz tolimos szalies“. Tamsta negirk mus per labai, szeip galėtumėme iszdikti. Sziam kartui priimkite szirdingiausiajį pasveikinimą nū musu.

T. Z. Z . . kiui, Traku pav. Tamstos žinės isz Lietuvos atėjo ir taps patalpintos musu laikrasztije. Szirdingai dėkui už pasirupinimą apie gerą musu nelaimėse nugrimzdusiu broliu.

St. R., K. Tamstos gromata su vienu rubliu atėjo. Parokavome 20 kap. už Auszrą pernickszcziu metu, o 80 kap. už apgarsinimą.

J. Gr., Sz. Tamstos siuntinį su vienu rubliu gavome. Reikalautosios knygutės taps pristatitos.

Antanui Kievl., Szr. Tamstos prėnumeracija su 5 rubliais mus atsieko. Auszra tapė ir taps iki metu galo tamstai pristatita. — Tamstos kalba labai suprantoma, ir ko dėl ne? Juk ir savo kalbos nesimokinęs Lietuvis moka lietuviszkai rasziti, kad tik nor'. Tamsta procevodamas ir dirbdamas ant lauko musu raszliavos užsipelnisi sav amžiną garbę. — Auszra ne vienintelis lietuviszkas laikrasztis; Prusu Lietuvoje iszeina vokiszkomis literomis jau asztūni laikraszcziiai lietuviszkoje kalboje dėl 150,000 giventoju Lietuviu. Tamsta matai, kad musu giminė ne palaikė; tik nevalė padaro, kad daugiau laikraszcziu didžioji Lietuva negal' įsigaminti.

Praszimas.

Už nekuri broli givenanti Vilkaviszchio pavietije, pažįstama geru dainiu, iszgulditoju į lietuviszką kalbą, raszo vienas musu draugu, kad tasai brolis Lietuvis ēšas labai tvirtas mēkanikoje; jisai iszradēs naują vėjo maluną, įmanitinai lengvesnį už kitus malunus, kursai spēriai platinasi po visą apiegarde; iszradējas turis daugel pragumu tąjį maluną dar pagerinti, vienok budamas nepasiturincziu neįstengias. Butu labai velitina, kad atsirastu koksai turtingas brolis, kursai suszelpu skatiku musu mēkaniką. Jojo adresas gaunamas Auszros rēdistėje.

Apgarsinimai.

Savo prieteliams ir pažįstamiams nuliudes isz giliausios szirdies praneszu, kad mano milimiaušioji dukterėlė

Mildutė Aniutė

10 diena rugpiuczio pabaigusi pilnai 13 mėnesiu savo amzelio isz szio svėto atstojo. Mildutė mirdama paliko savo dalelę ant stiprinimo alpstanczios lietuviszkos gentės ir praplatinimo szviesos tarp broliu tamsibėje vargstancziu. Pramžius dūs jai amžiną atilsį.

Gedantis tėvas *J. A. V. Lietuvis.*

Erelniczioje, rugpiuczio mėnesije 1884.

„Niamuno Sargas“

laikrasztis, praneszas broliams Lietuvininkams žines isz Lietuvos ir isz svetur ir užtarias ju giminės ir kalbos reikalus ir dailikus, rēdomas *Jurgio Mikszo*, Ragainėje, iszeina kas nedėlę karta, pavizdije „Tilzės Keleivio“, ir kasztūja ant bertainio

meto 35 pf. = 18 kapeiku be nusiuntimo. Išsiraszimus priima visos prusiszkosios pasztos, visi gromatnesziai ir pati spaustuvė (J. Syborto) Ragainėje (Ragnit, Ost-Preussen).

„Niamuno Sargo“ rėdistė.

LIETUVISZKAS AUSZROS KALENDORIUS

ant 1885 m.

iszėjo ir tur' savije laksztu XXVIII ir 72. Jo įturis: Szven-
cziu, atminties ir vardu dienos pagal seną ir naują gadinę, oro
atmainos, mėnesio bertainiai, židu szventės, saulės tekėjimas ir
nusileidimas. — Czėso rokundas. — Apie užtemimus mėnesio.
— Apie meto laikus. — Viriausios valdanczicsios giminės
Auropoje. — Zemaicziu, Augsztosios ir Prusu Lietuvos met-
turgiai. — *M. Sl.* Paspaptiniai mįsliai. — *J. Bs.* Latviai, Iga-
niai ir Lietuviai. — *J. S.* Kūksztis. Apie Mindauga. — *P. Tru-
pinėlis.* Nusidavimai Lidos pilies. — *D-ras G. J. J. S.* *isz/Gr.*
Kas kaltas, giesmė. — *Eglė.* Laksztangė, giesmė. — *J. Sa-
kunas.* Garnis, giesmė. — *V. Vaicz.* Meilė tėvinės, giesmė. —
M. Sl. Graudus atsiminimas tėvinės, giesmė. — *M. Sl.* Link-
smibė, giesmė. — *M. Jankus.* Raudonkrutinis. — *Jonas Szliupas.*
Zvilgis i lietuviszką raszliavą. — *Norkus.* Kranklis, giesmė. —
Eglė. Onitė ir Joniukas, giesmė. — *P. Trupinėlis.* Sugrįzimas
tėvo, giesmė. — *P. Trupinėlis.* Skendenis, giesmė. — *Vituris.*
Atradimas druskos Zemaicziiuse. — *J. A. V. L.* Szviesa, giesmė.
Eglė. Tris medžiai, giesmė. — *P. Trupinėlis.* Keleiviai ir szu-
nis, giesmė. — *Eglė.* Dūkit' man ranką, giesmė. — *X.* Musu ru-
pescziai, giesmė. — *J. Szl.* Apie džiovą arba džiūtį. — *J. Szl.*
Kaip reikia globti žmogų nelaimėi isztikus. — *J. Bs.* Liubė-
riszka kalba. — *A. B.* Jūkai. — Apgarsinimai.

Prekia su persiuntimu per rubežių 35 kap., 50 eks. ant
sikio imant po 20 kap. — Kalendorius gaunamas Auszros rė-
distėje (Martinas Jankus Bitėnai per Lumpėnus — Lompönen,
Ost-Preussen).

*Pasituris apszviestas Lietuvis geidauja sav szviesios
Lietuvaites per paczia.* Pageistinoji žmogistė turėtu jį vi-
siszka suprastį, t. e. turėtu žinoti, jog žmogaus szirdije tilpsta
ne vien rupėnis apie maistą, drabužį, pastogę ir kuniszka ra-
mumą, bet ligiai tur' ten vietą troszkimas visūtinos doribės,
teisibės, tėvinės meilės, kad jį suprastu, jog dėl nutildimo ir tu
troszkavimu vert ira dirbti, o kitą sikį ir nukentėti.

Kas pasitiki galėsenti už tokio viro su gera sažine isz-
tekėti, teatsiunczia savo adresa, jei galima ir potėgrapiją i
„Auszros“ rėdistę, po „Lietuvaitė“. — Užtilėjimas, suprantama,
garbės dalikas.

Armonas Liepa,

lėkorius lietuviszkai kalbas,

givena nū 1. spalio m. Tilžėje, (Prusu Lietuvoje) prie vokiszkuju vartu, namūse ponės Gassnerēnės, ties Dasselio butu, žemai po kairės.

Kalbamos adinos 9 iki 11 pirm p., turgaus dienomis iki 1. adinos po p. Iszkeliavimai po 11. adinos, resp. po 1. adinos, arba rite iki 9. adinos.

Stanislovas Raila

nū szv. Mikolo persikėlė į namus ponės Bieliavskienės ant

Didžiosios Sodno uliczios,

ties kaline, vadinama „Kalėjimo Rumas“ (Tiuremnij Zamok).

Tiejie *prėnumeratoriai* sziu metu Auszros, kurie ar visai dar nėra užmokėję, ar tik isz dalies, ira *szirdingai užpraszomi, veikiausiai savo kaltibę atlikti*, atsiųsdami kiek kožnas dar skeli. Ir pernikszcziu metu *prėnumeratoriai*, kurie dar nėra atsilikę, tepasiskubina savo pareigą atlikti. Taip jau Auszros kalendōrius skolininkai teatsiunczia už kalendorius piningus. Jau metai baigiasi. Viską priima Auszros rėdistė.

Į t a l p a.

1) J. S. K. Mokslą apie tautinę ukę, l. 297. 2) Petras Trupinėlis. Piastu duktė, eilės, l. 304. (Kariszka daina senovės Lietuviu su notomis, l. 306.) 3) J. Bs. Lietuviszkos knigos, l. 308. 4) f ? Nėmenczinas, eilės, l. 314. 5) A. B. Vėversėlio gie smė, eilės, l. 317. 6) Isz Lietuvos, l. 318. 7) Gromatu skardinė, l. 322. 8) Apgarsinimai, l. 326.

Gromatas, rankraszczius ir piningus į Auszros rėdistę siuncziant reikia szioki antraszą padėti:

Martinas Jankus, Bitenai per Lumpenus
(Lompönen in Ost-Preussen).

Už rėdistę atsako Martinas Jankus, Bitėnai per Lumpėnus.
Spaudinta už piningus skaititoju „Auszros“ pas
O. v. Mauderodę Tilžėje.